

DE NEGEN

Gwen Strauss

DE NEGEN

*Hoe een groep moedige verzetsvrouwen
ontsnapt uit nazi-Duitsland*

ISBN 978-90-225-8959-5
ISBN 978-94-023-1456-4 (e-book)
ISBN 978-90-528-6485-3 (audio)
NUR 320

Oorspronkelijke titel: *The Nine*
Vertaling: Irene Goes
Omslagontwerp: © Pinta Grafische Producties
Omslagbeeld: © Bonnier Books UK Art Dept
Zetwerk: Elgraphic

© 2021 Gwen Strauss. Published by arrangement with St. Martin's Press.
All rights reserved
© 2022 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Eliza, Noah en Sophie

*Ce que nous avons partagé
Dans la peur, le froid, la faim, l'espoir.
L'épreuve, tant physique que psychique
Ne se répète pas, même pour nous.
Elle se limite au monde de jamais plus.
Ce que nous avons enduré ensemble
Est à nous, à cette vie, de ces instants,
Comme un transmutation de l'une, à l'autre,
dans une autre vie.*

Wat wij samen hebben gedeeld
In angst, kou, honger, hoop.
Die beproeving van zowel lichaam als geest
Kan niet worden herhaald, zelfs niet door ons.
Die zit besloten in de wereld van nooit meer.
Wat wij samen hebben doorstaan
Behoort toe aan ons, aan dat leven, aan die momenten,
Als een transmutatie van de een in de ander,
in een ander leven.

INHOUD

DE NEGEN	11
KAART VAN DE ONTSNAPPINGSROUTE	13
1. HÉLÈNE	15
2. ZAZA	45
3. NICOLE	91
4. LON EN GUIGUI	131
5. ZINKA	161
6. JOSÉE	191
7. JACKY	207
8. MENA	227
9. DE LANGSTE DAG	259
10. TERUG NAAR HET LEVEN	275
11. DE WEG NAAR HUIS	299
12. HET IS MAAR EEN TOT ZIENS	323
AAN DE LEZER	363
DANKWOORD	369
AFBEELDINGEN	375
NOTEN	377
BRONNEN	391

DE NEGEN

Hélène Podliaski, mijn oudtante, bij de acht anderen bekend als ‘Christine’. Op haar vierentwintigste jaar gearresteerd vanwege haar verzetswerk in het noordoosten van Frankrijk. Ze was een briljant ingenieur en sprak vijf talen. Werd gezien als de leider bij de ontsnapping.

Suzanne Maudet (Zaza), Hélènes vriendin van de middelbare school. Tweeëntwintig toen ze werd gearresteerd als medewerkster van de Auberge de Jeunesse in Parijs. Recentelijk getrouwd met René Maudet, en ze beschouwde zichzelf als de schrijver van de groep. Schreef meteen na de oorlog een optimistisch boek over de ontsnapping. Het werd pas in 2004 gepubliceerd.

Nicole Clarence had een hoge positie bij de Résistance, het Franse verzet. Een dag na haar tweeëntwintigste verjaardag werd ze gearresteerd. Ze was een van ‘de 57.000’, zoals het laatste transport werd genoemd met gevangenen die in augustus 1944 vanuit Parijs werden gedeporteerd, een paar dagen voordat de stad werd bevrijd.

Madelon Verstijnen (Lon), een van de twee Nederlandse vrouwen. Zevenentwintig jaar toen ze werd gearresteerd in een hotel in Parijs, waar ze haar broer wilde gaan helpen met zijn werk voor het Nederlandse verzet. Zij en Hélène spraken het best Duits van de groep, en ze waren de verkenneren. Koppig en dapper. In 1991 gaf ze zelf een boek uit met haar verhaal van de ontsnapping.

Guillemette Daendels (Guigui), Lons vriendin uit Nederland. Drieëntwintig toen ze met Lon samen werd gearresteerd een dag na aankomst in Parijs. Een rustig meisje, de diplomaat van de groep. Ze werd goede vriendinnen met Mena.

Renée Lebon Châtenay (Zinka), de dapperste van de club. Negenentwintig toen ze werd gearresteerd toen ze bij een gevangenis kwam zoeken naar haar man. Beviel in de gevangenis van haar baby. Als lid van het netwerk Comète hielp ze neergehaalde en gestrande geallieerde militairen ontsnappen naar Spanje.

Joséphine Bordanava (Josée), Spaanse, en de jongste van de negen. Twintig toen ze in Marseille werd gearresteerd. Ze groeide op in pleeghuizen in Zuid-Frankrijk. Ze werkte voor het netwerk Marcel en leverde zorgpakketten af bij ondergedoken Joodse kinderen en verzetsfamilies. Ze stond bekend om haar prachtige zangstem.

Jacqueline Aubéry du Bouley (Jacky), oorlogsweduwe. Leed aan difterie tijdens de ontsnapping. Negenentwintig toen ze werd gearresteerd in Parijs. Ze was lid van het netwerk Brutus. Ze was pittig, rechtdoorzee en ze vloekte uitbundig. Met Nicole samen was ze een van 'de 57.000' op het laatste transport vanuit Parijs in augustus 1944.

Yvonne Le Guillou (Mena) werkte met Nederlandse verzetsnetwerken in Parijs. Tweeëntwintig toen ze werd gearresteerd. Flirtster, charmant, speels, vaak verliefd. Meisje uit de Parijse arbeidersklasse, maar haar familie kwam uit Bretagne.

Kaart van de ontsnappingsroute en de kaart van Europa

1

Hélène

Hélène Podliaski

Een vrouw brak uit de rij en rende het veld in met golvend geel koolzaad. Met twee handen riste ze de bloemen van de stelen en propte die in haar mond. Hoe uitgeput en versuft de rest ook was, iedereen zag het, en haar actie joeg een stroomstoot van paniek door de rijen vrouwen. Verbijsterd wachtte Hélène op het gewerschot dat zeker zou volgen. Het kon machinegeweervuur zijn, waarmee een hele sectie zou worden neergemaaid. Welke sectie dan ook, misschien die van hen. Dit konden de bewakers doen: willekeurig op de rijen schieten om ze een lesje te leren. Maar er gebeurde niets. Het enige wat ze hoorde was het aanhoudende gedreun van houten klossen aan duizenden marcherende voeten.

Toen de vrouw naar haar colonne terugrende zag Hélène dat haar gezicht was bespikkeld met gele vlekjes; ze glimlachte.

Toen rende een andere vrouw het veld in en verzamelde zo veel bloemen als ze kon, waarbij ze een pand van haar versleten

jas gebruikte als buidel. Toen ze weer terug was in de rij, stoven de vrouwen naar haar toe om een graai te doen naar de bloemen en ze per vuistvol op te eten.

Hoe kon het nou dat ze hiermee wegwamen?

Gisteren werd een vrouw een paar rijen voor Héléne zo door haar hoofd geschoten toen ze een half verrotte appel wilde oprapen.

Héléne keek om zich heen. Hun colonne was helemaal opgerekt. Er zaten flinke open plekken tussen de rijen en de secties. Er waren geen bewakers.

‘Nu!’ fluisterde ze dringend tegen Jacky, met een por in haar zij.

‘Maar we zouden wachten op het donker,’ fluisterde Jacky met hese, angstige stem.

Héléne tikte Zinka op de schouder. ‘Kijk dan!’ zei ze. ‘Geen bewakers!’

‘*Oui*, ik zie het.’ Zinka knikte, greep Zaza’s hand en zei: ‘Dit is onze kans.’

Ze kwamen bij een bocht in de weg. Een zandweg kruiste hun weg en parallel ernaast liep een diepe greppel. Héléne wist dat dit het moment was. Ze moesten in twee rijen gaan, allemaal tegelijk, zodat het niet zou opvallen. Zinka, Zaza, Lon, Mena en Guigui, die de rij voor haar waren, glipten ertussenuit, en vervolgens leidde Héléne Jacky, Nicole en Josée. Een vijfde vrouw die bij hen in de rij liep, sputterde tegen dat ze te moe was.

‘Laat haar dan maar!’ siste Héléne en ze trok haar vriendinnen mee. ‘Snel!’

Ze waren met negen vrouwen. Ze pakten elkaar bij de hand en glipten zijwaarts uit de colonne, waarna ze een voor een in de greppel sprongen. Ze bleven plat op de grond liggen op het diepste punt, waar de aarde vochtig was. Héléne voelde haar hart tegen haar ribben bonken. Ze had zo veel dorst dat ze probeerde vocht uit de modder te likken. Ze kon zich er niet toe brengen om op te kijken om te zien of ze waren ontdekt, om te zien hoe ze liggend in een greppel met haar tong in de modder

zou worden doodgeschoten. In plaats daarvan keek ze opzij naar Lon, die omhoogstaarde naar de weg.

‘Wat zie je?’ fluisterde H  l  ne. ‘Zijn we te zien?’

‘Alleen voeten.’ Lon zag eindeloze rijen vrouwen voorbij sloffen, de helft blootsvoets, de andere helft op houten klossen. Alle modderige, blote voeten waren rood en bloederig.

Lon verzekerde haar dat ze niet te zien waren. Bovendien hadden de lopers al zo veel doden langs de kant zien liggen dat een kluwen vrouwen in een greppel er waarschijnlijk gewoon uitzag als een berg lijken.

Met de armen om elkaar heen geslagen en met bonkende harten wachtten ze tot het geluid van over de grond sloffende klossen vervaagde. Toen de colonne uit het zicht was en ze het ritmische gedreun van voeten niet meer hoorden, zei Lon: ‘Het is veilig.’

‘Nu! We moeten weg hier.’ H  l  ne stond op en ging voor, de andere kant op. Maar al vrij snel waren ze buiten adem en overmand door euforie. Ze klommen de greppel uit en lieten zich achterover zakken in het gras. Daar lagen ze, op hun rug, starend naar de hemel. Ze sloegen de handen ineen en barstten uit in hysterisch gelach.

Ze hadden het geflikt! Ze waren ontsnapt!

Maar ze waren wel midden in Saksen, waar ze met bange en vijandige Duitse dorpelingen te maken zouden krijgen, en met boze ss-officieren op de vlucht, het Russische leger, geallieerde bommenwerpers in de lucht. Ze hoopten maar dat de Amerikanen niet ver van hen vandaan waren. Ze m  sten de Amerikanen zien te vinden. Anders vond de dood hen.

Mijn oudtante, tante H  l  ne, was een prachtige jonge vrouw. Ze had een hoog voorhoofd en een brede lach. Ze had ravenzwart haar en donkere ogen met dikke, sensuele wenkbrauwen. Ze zag er klein en fijntjes uit, maar haar onderliggende kracht was voelbaar. Zelfs op latere leeftijd, toen ik haar kende, had ze nog altijd een koninklijke houding, ging ze elegant gekleed, en had ze

perfect verzorgde nagels. De intelligentie straalde van haar af. Op foto's van toen ze in de twintig was, zag ze er beheerst en slim uit. Ze was een natuurlijke leider.

In mei 1943 ging ze bij de Résistance, bij het Bureau des Opérations Aériennes (BOA), voor regio M. Het BOA was in april opgericht om als verbinding op te treden tussen de Forces Françaises de l'Intérieur (FFI), wat de naam was die Charles de Gaulle gebruikte voor het verzet, en Engeland. Het BOA had als taak om het transport van agenten en boodschappen te verzorgen en om parachutedroppings van wapens te ontvangen. De regio M, de grootste regio van de FFI, besloeg Normandië, Bretagne en Anjou. Vlak voor de landing in Normandië was het beheersen van dit gebied van het grootste belang en zeer gevaarlijk. De Gestapo was bezig om een alarmerend aantal leiders en verzetslieden op te pakken en te vermoorden. In de hectische maanden rondom D-day was Hélène regio een broeinest van activiteit, en dat gold zowel voor het verzet als voor de steeds venijniger en wanhopiger pogingen van de Gestapo om de ondergrondse netwerken kapot te maken.

Hélène was drieëntwintig jaar oud toen ze bij het verzet ging. In een tijdelijke pauze van haar studie Wis- en Natuurkunde aan de Sorbonne had ze een belangrijke baan aangenomen als scheikundige bij een lampenfabriek. Maar toen haar werk voor het verzet steeds belangrijker werd, stopte ze met haar baan om voltijs te werken aan de strijd tegen de fascistten. Tegen haar ouders loog ze over waar ze mee bezig was. Haar *nom de guerre* was 'Christine', en in de boekhouding van de nazi's staat ze ook met die naam vermeld.¹ Voor de groep vrouwen die samen ontsnappen zou ze altijd Christine blijven heten.

Haar commandant, codenaam 'Kim', was Paul Schmidt. Aan het begin van de oorlog was Schmidt de leider van een elitegroep Alpinisten. In 1940 vocht hij in Noorwegen. Zijn bataljon werd geëvacueerd naar Engeland, waar hij werd behandeld voor ernstige bevroeringsverschijnselen. Na zijn herstel ging hij bij de FFI en keerde op illegale wijze terug naar Frankrijk. In maart

1943 kreeg hij de leiding over de BOA en zette hij een reeks 'ontvangstcomités' op in de noordelijke regio. Hélène was een van de veertien agenten die hij rekruteerde. Ze was verantwoordelijk voor het vinden van geschikt terrein waar de droppings konden plaatsvinden. Elke keer dat er gedropt werd, moest ze een team van verzetslieden verzamelen om klaar te staan bij de plekken waar de lading zou neerkomen. Uiteindelijk ging het ook tot haar werk behoren om contacten te leggen tussen de verschillende verzetsnetwerken in regio M. Om informatie over de werkelijkheid op de grond naar Londen te communiceren, codeerde en decodeerde ze boodschappen die via de radio werden uitgezonden.

In spanning wachtte ze op de volle maan, wanneer de vliegtuigen de dropplek konden vinden in het donker. Drie dagen ervoor had ze naar de radio geluisterd. De geheime codes werden uitgezonden op de BBC, tijdens een speciale rubriek die een kwartier duurde en de naam 'Les Français Parlent aux Français' had: de Fransen spreken tot de Fransen. Hélène vroeg zich vaak af wat gewone luisteraars zouden denken bij zinnnetjes als: 'Les souliers de cuir d'Irène sont trop grands' – Irenes leren schoenen zijn te groot.

Zij en haar team zaten te wachten in het donker van het bos dat het kleine veld van haar favoriete landingsplek omgaf in Semblançay, vlak bij Tours. Ze hoorden de motor van het vliegtuig naderen. Ze klikte haar zaklamp aan en uit in morsecode, waarmee ze de afgesproken letter als een signaal omhoog straalde. Tot haar grote opluchting gingen een ogenblik later de lichten aan van het kleine vliegtuig.

'Nu,' fluisterde ze naar haar team, en een voor een, als vallende dominostenen, deden ze hun zaklampen aan om de omtrek van de landingsplek te markeren. Het toestel maakte een paar rondjes. Hélènes hart ging tekeer terwijl ze dacht aan de dorpsbewoners die het gebrul van de motor zouden horen, of de witte parachutes die oplichtten in het maanlicht terwijl ze naar de aarde afdaalden. Zodra de kisten de grond raakten, rende haar

team het veld in om ze op te halen. Ze waren gevuld met handvuurwapens, explosieven, een nieuwe zender, lijsten met nieuwe codes, en voor het moreel van haar groep hadden de Britten er chocola en sigaretten bij gedaan.

Toen ze bezig waren hun zakken te vullen met pakjes sigaretten en hun rugzakken met vuurwapens, stopten haar mannen opeens toen ze hoorden dat het vliegtuig was teruggekomen en weer rondjes vloog boven het veld. Er daalde nog iets neer in de nachtelijke hemel. H el ne zag de donkere omtrek van een man die naar beneden kwam zweven onder een stralende witzijden parachute. Snel verdeelde ze de inhoud van de resterende pakketten onder haar team, met het bevel om zich in verschillende richtingen te verspreiden. Het was beter als ze vertrokken voordat de parachutist landde. Hoe minder iedereen wist, hoe beter. Slechts twee mannen bleven achter om de lege kratten weg te werken en de parachutes te begraven. Niet voor het eerst wenste ze dat ze die zalige zijde kon bewaren om er een jurk van te maken. Maar ze had haar orders.

De mysterieuze man klikte zich los van zijn tuig en stak een sigaret op. Hij bleef op een afstandje staan en keek toe terwijl H el ne de twee overgebleven mannen instrueerde. Zij benaderde hem ook niet. Voordat ze een gesprek begonnen, wilde ze haar gedachten ordenen. Bovendien moest dit deel van de operatie snel worden afgehandeld. Ze moesten binnen een kwartier weg zijn van deze plek, zodat als iemand de parachutes had gezien of de vliegtuigmotor had gehoord het te laat zou zijn tegen de tijd dat diegene hier was.

Uiteindelijk liep H el ne op de nieuwe arrivé af. Hij was lang en dun. Als hij een trekje nam van zijn sigaret gloeide de punt op, en kon ze zijn scherpe, hoekige gezicht zien. Hij leek geamuseerd. ‘Mij is niet verteld dat het om levende vracht ging,’ zei ze, en ze kon haar woede maar met moeite onderdrukken.

‘Fantassin,’ antwoordde hij, terwijl hij zijn hand uitstak om die van haar te schudden. Schoorvoetend gaf ze hem een hand. ‘En jij bent Christine? Mij is wel over jou verteld.’

‘Waarom hebben ze niet gezegd dat je zou komen? Ik heb niets voorbereid.’ Als ze bang was, dan klonk H  l  ne vaak boos. *Fantassin* betekende ‘voetsoldaat’ in het Frans, en ze had horen fluisteren over deze codenaam. Hij was een belangrijk iemand. Ze was blij dat het donker was en hij haar niet kon zien blozen.

‘We wilden niet riskeren dat bekend werd dat ik weer in Frankrijk ben. De *boches* hebben onze netwerken geïnfiltreerd. We moeten heel voorzichtig zijn.’

Hij gaf H  l  ne een sigaret en stak hem voor haar aan. Dat gaf haar tijd om te denken.

‘Maar ik weet niet waar ik u heen moet brengen,’ zei ze. Haar stoere houding had ze laten varen.

‘We vertrouwen je. Ik zal bij jou logeren totdat ik contact kan maken.’ Hij vroeg het niet. Hij vertelde het haar. En het amuseerde hem, zo leek het, dat zij er ongemakkelijk van werd. Laat mijn moeder het maar niet horen, dacht ze bij zichzelf. Haar moeder was opgeleid bij de nonnen, en die zeiden altijd als de groep meisjes langs het gebouw van de jongens liepen dat ze hun blik moesten afwenden, om de verleiding tot zonde te vermijden.

Naar haar appartement was het een flinke fietstocht naar een andere stad ver van de landingsplek. Fantassin droeg een zwart leren koffertje dat vastzat aan zijn pols zodat hij het niet kon verliezen tijdens de sprong. Hij gaf het aan haar en zei dat hij zou fietsen, en dat zij bij hem achterop kon. Met een hand omklemde ze het koffertje en met haar andere hield ze deze vreemde man vast terwijl hij hen door de donkere nacht reed. Ze probeerde hem niet te stevig vast te houden, maar ze voelde de warmte van zijn rug. Er werd niet gesproken, behalve wanneer ze hem zei ergens links of rechts af te slaan. Een enkele keer zei ze: ‘Stoppen.’ Dan liet ze hem met de fiets achter een muur of achter een struik staan wachten, terwijl zij ging kijken of ze werden gevolgd. Dit was voor haar in de loop der tijd routine geworden, maar deze avond was ze extra voorzichtig.

De lange rit in de vochtige vroege ochtendlucht hielp haar

van haar zenuwen af te komen. Net voor zonsopkomst waren ze er. Ze was afgepeigerd. Haar huis was klein: een kamer met een kitchenette en een hok als slaapkamer. Ze had besloten dat hij het bed mocht en dat zij in de huiskamer zou slapen. Maar eenmaal in haar kleine appartement voelde ze zich opeens verlezen. Ze sprak zichzelf toe dat dit haar werk was. Ze rechtte haar rug en stak haar kin omhoog.

Fantassin legde de koffer op de keukentafel en klikte hem open. Hij zat vol met geld, meer geld dan ze ooit van haar leven bij elkaar had gezien. Hij pakte er wat biljetten uit en gaf die aan haar.

‘Nee,’ zei ze, en ze voelde haar wangen gloeien. ‘Ik doe dit niet voor geld. Ik doe het voor Frankrijk, voor mijn eer.’ Het kon zijn dat ze verontwaardigd leek, maar in feite was ze bang. Ze wilde niet dat hij dacht dat ze zo’n soort vrouw was.

‘Het is niet voor jou, het is voor je team. Voor de mannen die hier gisteravond waren.’

‘Die doen het ook voor Frankrijk.’ Ze zei het haast zonder nadenken, iets wat ze niet vaak deed.

‘Voor de families dan, de gezinnen die al offers hebben gebracht,’ zei hij.

Ze knikte, want hij had gelijk. Door haar trots en haar ongemakkelijkheid had ze niet goed nagedacht. Veel mensen zaten ondergedoken en hadden geen toegang tot voedselbonnen; zij leden honger. Met dit geld zouden ze enorm geholpen zijn. Ze moest zichzelf zien te vermennen. Ze haalde een flinke teug adem.

‘Je zult wel moe zijn.’ Met zachte stem vroeg hij: ‘Hoe oud ben je?’

Een paar weken ervoor was ze vierentwintig geworden. Hij nam plaats op de stoel bij de bank en stak een sigaret op. Er viel een lange stilte.

‘U mag de slaapkamer hebben,’ zei ze na een tijdje.

‘Nee hoor, hier is prima.’ Hij wees naar de bank.

Toen H el ene protesteerde dat hij haar superieur was, zei hij:

‘Ja, we zijn dan wel soldaten, maar alsjeblijft, laat me ook een gentleman zijn.’

Fantassins echte naam was Valentin Abeille. Hij was het hoofd van de hele regio M.² De Duitsers hadden een hoge prijs op zijn hoofd staan. In deze fase van de oorlog was de Gestapo meedogenloos. Het was ze gelukt om een aantal dubbelspionnen in verzetsgroepen te plaatsen. Deze groepen bestonden hoofdzakelijk uit idealistische jonge mensen die weinig of geen training hadden gehad en niet in staat waren om de veiligheid goed in het oog te houden. Sommigen van de jongere mannen schepten op over wat ze allemaal deden om *les boches* te grazen te nemen, ze vertelden het aan te veel mensen, lieten zich schaduwen en hielden niet de noodzakelijke veiligheidsregels in acht. Gemiddeld hield iemand het in het verzet drie tot zes maanden vol tot dat hij of zij werd gepakt.

Uiteindelijk is Fantassin waarschijnlijk verraden door zijn secretaresse, vanwege de premiebeloning. Hij werd gearresteerd door de Gestapo en onderweg naar de beruchte martelkamers in Rue Saussaies in Parijs is hij uit de auto gesprongen. Niet ver van de Arc de Triomphe stierf hij, in een regen van kogels. In de paar dagen die hij met H  l  ne had doorgebracht, had hij haar verteld dat hij niet levend gepakt wilde worden. Hij wist te veel. Hij liet haar de cyanidetabletten zien die hij bij zich droeg. Hoe minder ze wist, hoe beter, zei hij.

Omdat ze bij het verzet werkte, had H  l  ne meer bewegingsvrijheid dan een jonge vrouw in Frankrijk in die tijd normaal gesproken zou hebben. Haar ouders en zussen waren aan het begin van de oorlog naar Grenoble verhuisd. Haar vader runde daar een fabriek. Haar ouders dachten dat zij achterbleef om door te gaan met haar studie. Pas veel later zouden ze erachter komen waar ze mee bezig was, toen iemand uit het netwerk contact met ze opnam.

H  l  ne herinnerde zich die maanden als zeer opwindend. Ze was een jonge onafhankelijke vrouw aan wie een belangrijke rol was toevertrouwd en die de leiding had over oudere mannen. Er

hingen levens van haar af. Er waren momenten bij van zo'n enorme stoot adrenaline, veel meer dan ze ooit had meege maakt. Een zo'n shock vond plaats toen ze op een keer vroeg in de avond aankwam bij de dropplek en daar werd begroet door een groep Franse gendarmes. Ijskoude paniek liep langs haar ruggengraat. Ze wist zeker dat ze daar waren om haar te arresteren. Ze keerde om en wilde wegfietsen toen een van hen het wachtwoord riep. Ze verstijfde en doordacht snel de situatie. Als ze de code kenden, dan wisten ze alles. Ze voelde misselijkheid opkomen, vermengd met een berustend gevoel van opluchting. Het spel was uit. Het had geen zin om op de vlucht te slaan. Toch beantwoordde ze hun code bijna werktuigelijk met die van haar en de mannen liepen naar haar toe, met de vraag wat haar orders waren.

Het duurde even voor ze besepte dat ze haar niet kwamen arresteren. Dit was haar ontvangstteam. Wat ze had gezien als het einde van de rit voor haar, was niets anders dan weer een rare wending. De kazerne geüniformeerde gendarmes was in zijn geheel bij het verzet gegaan. Dit incident sterkte H  l  ne, het gaf haar een gevoel van onoverwinnelijkheid.

Op 4 februari 1944 moest ze een boodschap afgeven aan generaal Allard, die het bevel voerde over een deel van de M-regio. Toen ze net in het kleine hotel in Bretagne was aangekomen waar ze elkaar zouden ontmoeten, zag ze hem via de ene deur naar buiten rennen, terwijl er op hetzelfde moment een groepje van vijf Duitse soldaten binnenkwam via een andere deur. Zij zat in de val. Eerst arresteerden ze haar gewoon omdat ze daar was. Ze pakte iedereen op in de hotellobby. Het bericht was in de voering van haar tas genaaid en de Gestapo vond dat op wonderlijke wijze niet. Ze kon volhouden dat ze die Allard naar wie ze op zoek waren niet kende. Ze konden haar niets maken. Haar papieren waren in orde. Ze speelde het volgzame domme wicht; een rol die ze vaker had gespeeld.

Toen ze haar een paar dagen in de gevangenis in Vannes opsloten, verzekerde een van de cipiers haar dat het alleen om wat